

ZAVOD SV. FRANČIŠKA SALEŠKEGA
Gimnazija Želimlje

Zavod sv. Frančiška Saleškega, OE Gimnazija Želimlje,

Želimlje 46, 1291 Škofljica,

je kot dodatek letnega delovnega načrta za šolsko leto 2021/22 sprejel naslednji

Strateški dokument na področju prožnih oblik učenja

Spletišče *Franček* tako zaradi svoje vsebinske zasnove, ki omogoča večrazsežnostni pogled na izbrano geslo, kot zaradi prilagojenosti osnovno- in srednješolskemu naslovniku odpira številne nove možnosti neposredne uporabe pri pouku slovenščine,¹ ki jih dosednji elektronski viri v slovenskem prostoru niso ponujali. Na besedo namreč ne gleda le s stališča pomena in oblike v slovenskem knjižnem jeziku, temveč se s predvidenimi položaji, v katerih jo uporabljamo, dotika tudi okoliščin oz. funkcije besede v njih, hkrati pa jo ob primerjavi z narečno rabo ter ob možnostih raziskovanja njenega izvora postavlja v širše prostorske in časovne jezikovne razsežnosti.

1 Didaktične prednosti spletišča *Franček*

Ob izhodiščnem besedilu lahko učitelj² učenca/dijake usmeri v samostojno analitično raziskovanje *Frančka*: opazovanje posameznih zavihkov, njihovo opisovanje, primerjanje, razmislek o tem, kdaj bi uporabili katerega, in preverjanje ugotovitev ob nalogah. Ker se je pri izbiri besed, uvrščenih v slovarski del, izhajalo iz učenčevega/dijakovega spoznavnega in izkušnjskega sveta, *Franček* omogoča aktualizacijo ob besedilih, ki so za učenca/dijaka razumljiva, informativna oz. privlačna.

Pri tem je ena bistvenih prednosti spletišča *Franček* ta, da zaradi prilagojenosti starosti ter kognitivni in jezikovni zmožnosti učencev in dijakov omogoča lažjo zasnovo obravnave po različnih spoznavnih metodah. Ne omogoča le induktivno-analitične, ko bi učenci/dijaki ob brskanju po spletišču opisovali njegova orodja in nato ugotovitve povezali v opis, temveč tudi spoznavno manj zahtevno indukcijo s sintezo, primerjanjem in nadomeščanjem, ko učenci/dijaki do ugotovitev prihajajo po korakih, s preizkušanjem spletišča. Še posebej v drugem in tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju (v nadaljevanju VIO) OŠ in v srednji šoli pa je primerno izhodišče procesno-problemskega pouka oz. učenčevega/dijakovega osmišljenega raziskovanja možnosti, ki jih ponujajo sodobnemu uporabniku povsod dostopni elektronski jezikovni viri, kar prispeva h kakovostnejšemu in trajnejšemu znanju ter prenosu v nove kontekste.

Včasih se je raba slovarja dojemala kot znak neznanja, v sodobnem času pa je to, da znamo učinkovito uporabljati slovar oz. da smo slovarsko pismeni, znak izobraženosti in jezikovne ozaveščenosti.

¹ Spletišče je sicer uporabno pri vseh predmetih, ne le pri pouku slovenščine.

² V strateškem dokumentu uporabljeni izrazi, zapisani v slovnični obliki moškega spola, so uporabljeni kot nevtralni in veljajo enakovredno za oba spola.

2 Splošni cilji pouka slovenskega jezika in vloge spletišča *Franček* pri doseganju teh ciljev

Temeljni cilj sodobnega pouka pri predmetu slovenščina v osnovni šoli je razvijanje sporazumevalne zmožnosti. Ta sestoji iz več gradnikov, eden izmed njih je jezikovna zmožnost. Spletišče *Franček* s svojo zasnovo omogoča razvijanje vseh sestavin jezikovne zmožnosti, tj. poimenovalne, slovnične, pravopisne in pravorečne. Vsebine, ki jih ponuja, se povezujejo tudi s cilji in standardi v učnem načrtu za slovenščino iz l. 2018 (v nadaljevanju UN). Po njem naj bi učenci v okviru razvijanja poimenovalne zmožnosti namreč že v 2. VIO uporabljali slovarje v knjižni in elektronski obliki ter si z njimi in raznimi jezikovnimi svetovalnicami pomagali pri prepoznavanju in odpravljanju poimenovalnih napak v svojih besedilih in v besedilih drugih. V okviru razvijanja pravopisne zmožnosti pa naj bi učenci od 5. razreda dalje znali uporabljati pravopisne priročnike v knjižni in elektronski obliki. Z njimi naj bi si pomagali pri prepoznavanju in odpravljanju pravopisnih napak v svojih besedilih in besedilih drugih ter pri utemeljevanju popravkov. Glede na to, da je spletišče na spletu, ustreza tudi didaktičnemu priporočilu iz UN, da naj učitelj pri pedagoškem delu načrtuje delo z IKT in da naj vključuje kakovostne e-vsebine, med njimi tudi e-slovarje in druge jezikovne priročnike.

Ob doseganju operativnih ciljev pouka, skozi katere se uresničujejo splošni cilji, ima spletišče *Franček* pri pouku slovenskega jezika različne vloge. Je orodje, ki ga je mogoče uporabljati kot učni vir ob doseganju vseh treh temeljnih ciljev pouka slovenskega jezika: najbolj neposredno ob razvijanju jezikovne in metajezikovne zmožnosti v slovenskem knjižnem jeziku (*Kaj ta beseda pomeni?, Poišči besede s podobnim pomenom, Kako izgovorim to besedo?, Kako pregibam to besedo?*) ter razvijanju ozaveščenosti o zvrstni razčlenjenosti slovenskega jezika (*Kdaj lahko uporabim to besedo?, Kako uporabljajo to besedo v narečjih?*) in o razvoju jezika skozi čas (*Od kod izvira ta beseda?, Od kdaj uporabljamo to besedo?*), kot celota in z dodatnimi povezavami na kontekstualizirane primere dobre in slabe prakse pa lahko pomembno prispeva k razvijanju zmožnosti sprejemanja in tvorjenja besedil različnih vrst ter slogovne zmožnosti. Ne nazadnje je lahko spletišče *Franček* s sodobno zasnovo in možnostmi samostojnega raziskovanja ter prenosa znanja v zunajšolske situacije pomemben gradnik pozitivnega razmerja do slovenskega jezika oz. do (prvega) jezika na splošno ter eden od virov vseživljenjskega učenja (prvega) jezika.

Umestitev spletišča *Franček* v pouk slovenskega jezika je lahko v zadnjem VIO osnovne šole in v srednji šoli neposredna ali posredna.

2.1 Neposredno razvijanje sestavin sporazumevalne zmožnosti s pomočjo spletišča *Franček*

2.1.1 *Franček* kot osrednja vsebina

Franček kot osrednji učni vir oz. učna vsebina se uporablja predvsem ob neposrednem razvijanju zmožnosti uporabe jezikovnih priročnikov: tako v OŠ kot v SŠ je ob razvijanju poimenovalne zmožnosti eden od z UN predvidenih ciljev uporaba slovarja v knjižni ali elektronski obliki ter ob razvijanju skladenjske zmožnosti uporaba slovničnih priročnikov v knjižni in elektronski obliki. Ob doseganju tega cilja omogoča *Franček* z razvejeno, a pregledno zgradbo, ki povezuje različne vrste slovarjev in e-priročnikov, s številnimi povezavami ter z naborom besed, njihovo razlago in opisom, ki so prilagojeni sporazumevalni in spoznavni zmožnosti otrok oz. mladostnikov, bolj celosten pogled v jezikovne priročnike in vire kot posamični jezikovni priročniki oz. orodja ali kot jezikovna spletišča, oblikovana za odraslega govorca.

Prav zaradi raznovrstnosti je spletišče *Franček* učni vir, katerega uporabo lahko učitelj načrtovano vključuje v obravnavo skozi večino učnih faz ali le v nekaterih fazah (npr. z *uvodom in zaključno ustvarjalno nalogo oblikuje t. i. problemski okvir ...*), še posebej ob ciljih, povezanih z razvijanjem poimenovalne, pravopisne in pravorečne, pa tudi metajezikovne zmožnosti.

ZAVOD SV. FRANČIŠKA SALEŠKEGA
Gimnazija Želimlje

Razvijanje poimenovalne zmožnosti: Ob besedilu oz. v tipičnem sporazumevalnem položaju spletišče *Franček* npr. ponuja možnosti za širjenje besedišča, tj. razumevanje pomena besed, aktivno usvajanje pomenskih razmerij med besedami, ki se pojavljajo v izhodiščnem besedilu ali ki bi jih bilo mogoče uporabiti v določeni sporazumevalni situaciji (*z iskanjem besed iz iste besedne družine, razvijanjem občutljivosti za pomenske in slogovne razlike med sopomenkami; ugotavljanjem nadpomenk na podlagi razlage besednega pomena*), ter za osmišljeno prepoznavanje pomena tvorjenk, korena in obrazil (npr. *ob primerjanju različnih tvorjenk iz iste besedne družine*). Je tudi primeren vir za samostojno razlaganje pomena manj znanih besed, samostojno izogibanje nepotrebni besednim ponovitvam z rabo sopomenk ali nadpomenk ali za preverjanje poimenovalne natančnosti in slogovne ustreznosti.

Razvijanje pravopisne in pravorečne zmožnosti: Temeljni cilj razvijanja pravorečne zmožnosti v OŠ in SŠ je vaditi in utrjevati knjižno izreko besed, povedi in besedil. Ker je izreka v slovenskem prostoru močno zaznamovana s prvotnim neknjižnim govorom, morajo učitelji gradivo prilagajati, tako da bodo bolj poudarili odpravljanje interferenc iz prostorsko zaznamovanega neknjižnega govora v knjižnega. Po drugi strani naj bi učenci/dijaki ob usvajanju knjižnega izgovora besede le-to glasno izgovarjali in opisovali izreko, prepoznavali svojo in tujo neknjižno izreko. Ker je temeljni pogoj za utrjevanje pravilne knjižne izreke kakovosten vzorec, pomeni spletišče *Franček* z orodjem *Kako besedo izgovorimo?* pomembno oporo učitelju in učencu/dijaku, ki na lastne krajevno zaznamovane izgovorne posebnosti morda nista tako pozorna. Pri razvijanju pravopisne zmožnosti je mogoče spletišče *Franček* na podoben način neposredno vključevati npr. v utrjevanje in nadgrajevanje zapisa besed s kritičnimi glasovi, zapisa občnih in prevzetih občnih imen.

Razvijanje slovnične zmožnosti: *Franček* je lahko s svojim slovarskim delom opora učitelju in učencem/dijakom pri odpravljanju težjih mest pri pregibanju besed, saj učitelju – podobno kot ob razvijanju pravopisne in pravorečne zmožnosti – olajša oblikovanje nalog za učence/dijake, ki bodisi zaradi posebnih potreb bodisi zaradi drugačnega jezikovnega okolja potrebujejo prilagoditve ali razvijanje posebnih strategij.

Kot dodatno vsebino pa ga je mogoče uporabiti tudi ob številnih drugih ciljih: ob usvajanju in preoblikovanju različnih stavčnih in povednih vzorcev tako, denimo tako, da *Franček* s primeri ob razlagah omogoča učencem/dijakom opazovanje glagolske vezljivosti in razumevanje vloge povedka kot osrednjega stavčnega člena; v fazi utrjevanja in ponavljanja pa samostojno določanje nujno potrebnih dopolnil na podlagi glagola v osebni glagolski obliki/povedku ter s tem razvijanje zmožnosti oblikovanja smiselnih in pravilnih stavkov. Z razlago pomena besede in z navajanjem sopomenk je lahko eno od izhodišč za razvijanje strategij za odpravljanje ponavljanja besed in iskanje različnih možnosti za nadomeščanje besede, ki se ponavljajo tako ob usvajanju kot ob utrjevanju znanja. S povezavami na slovnične priložnike pa je učencem/dijakom opora pri odpravljanju jezikovnih napak na vseh ravneh od besedne do nadpovedne.

Razvijanje slogovne zmožnosti: Spletišče *Franček* je s svojima rubrikama *Kdaj lahko uporabim to besedo?* in *Kako uporabljajo to besedo v narečjih?*, pa tudi *Poišči besede s podobnim pomenom* učencem/dijakom v pomoč pri prepoznavanju in določanju slogovne zaznamovanosti besed že ob sprejemanju in razumevanju izhodiščnega besedila, sklepanju o okoliščinah ter o sporočevalčevem namenu. Ob fazi jezikovne in metajezikovne razčlemba *Franček* učence/dijake spodbuja k samostojnejšemu raziskovanju, v fazi vrednotenja ustreznosti rabe narečnih ali slogovno zaznamovanih ali pomensko preveč ohlapnih/nenatančnih poimenovanj lahko učenci/dijaki na podlagi razlag oblikujejo tudi utemeljitve. Vse navedene rubrike omogočajo prirejanje besedila za različne naslovnike, npr. *za širši krog javnosti oz. za mlajše/manj izobražene bralce, tako da prevzete besede nadomestijo z*

domačimi, manj znana poimenovanja z bolj znanimi; v strokovnem besedilu presplošna poimenovanja nadomestijo z natančnejšimi poimenovanji ... Ob sopomenkah lahko razmišljajo o tem, katere bi uporabili v izhodiščnem besedilu in zakaj ter kje bi lahko uporabili preostale. Usmerja jih lahko ob prepoznavanju ekspresivno ali narečno zaznamovanih besed ter njihovem utemeljenem nadomeščanju s slogovno nezaznamovanimi.

Razvijanje metajezikovne zmožnosti: Končno ponuja spletišče *Franček* veliko možnosti za poglobljeno spoznavanje številnih jezikovnih značilnosti, še posebej ob nadgradnji s povezavo *Kje je kaj v slovnici?*. Ta namreč učencem/dijakom ponuja možnost, da po opazovanju jezikovne značilnosti v besedilu in njenem nadaljnjem raziskovanju ob *Frančku* opažanja strnejo v posplošeno ugotovitev/sintezo o pomenskih, oblikovnih in/ali funkcijskih značilnostih skupine besed.

Povezanost s šolskima slovnicama, ki omogočata relativno samostojno pot od opazovanja do opisovanja jezikovnih značilnosti, se zdi še posebej koristna, ker so UN za slovenščino v svojem jezikovnem delu zasnovani ciklično, tj. z nadgrajevanjem znanja iz razreda v razred ter iz osnovne v srednjo šolo. Znanje o določenem jezikovnem elementu, ki so ga učenci/dijaki že usvojili, je namreč pred poglobljanjem ali razširjanjem treba priklicati. Namesto deduktivne ponovitve definicije ali ponovnega analitično zasnovanega usvajanja *Franček* tako učitelju ponuja tudi načrtovanje procesno zasnovanega problema, katerega rešitev zahteva tudi ponovitev že usvojenega teoretičnega znanja.

2.1.2 *Franček* kot dodatna vsebina

Franček kot dodatno vsebino je mogoče vključevati ob vrsti ciljev in v povezavi z različnimi vsebinami. Pri tem je nanj mogoče gledati z dveh vidikov:

- Za **učitelja** je relevanten vir primerov oz. zgledov, ki mu po eni strani pomaga pri izbiri izhodiščnega besedila oziroma situacije, saj mu olajša določanje ustreznih opazljivk, ter po drugi strani z iskalnikom besed po različnih selektivnih ključih pri oblikovanju nalog za utrjevanje in preverjanje (npr. *samostalnikov 1. ž. sklanjatve, ki se v im. ed. končajo z neglasovno končnico*). Iskalnik z različnimi določitvami omogoča tudi prilagajanje pouka značilnostim govornega okolja, iz katerega prihaja večina učencev/dijakov (npr. *določenega narečja ali pokrajinskega govora*), saj lahko dodatno oblikuje naloge za odpravljanje interferenc iz neknjižnega govora v knjižni na ravni besed, besednih oblik in izgovornih posebnosti. Prav tako lahko pouk individualizira in diferencira glede na posebne jezikovne značilnosti posameznikov ali glede na interese in znanje učencev/dijakov.
- Za **učenca** oziroma dijaka pa je spletišče učni vir, ob katerem lažje analizira besedila in opisuje jezikovne značilnosti besed iz njega ter mu je v pomoč pri reševanju jezikovnih nalog in problemov ob utrjevanju usvojenega znanja.

2.2 *Franček* kot podporno jezikovno orodje

Končno je mogoče spletišče *Franček* uporabljati tudi posredno oz. nenačrtovano, kot stalno podporno jezikovno orodje, ki je učencem/dijakom v pomoč pri razumevanju in vrednotenju besedila ter ob razvijanju zmožnosti tvorjenja besedila, še posebej v fazi ubesediljenja. Ob urejanju osnutka lahko npr. v *Frančku* preverjajo pomensko in okoliščinsko ustreznost izbranih besed ter pravilnost njihove oblike in izrazne podobe. V pogovoru s sošolci predstavijo svoje izkušnje z rabo *Frančka* kot eno od strategij uspešnega tvorjenja besedila in razmišljajo o svoji zmožnosti rabe priložnosti ter o pomenu jezikovno urejenega besedila.

3 Dodatna priporočila za učitelje

Spletišče *Franček* je uporabno v vseh delih učne ure: učitelj ga lahko uporabi kot uvodno motivacijo, lahko ga vključuje v osrednjem delu učne ure, npr. pri obravnavi novega besedila ali nove učne snovi, ali v zaključnem delu, tj. pri novih nalogah oz. utrjevanju znanja. Prav tako ga lahko uporabi pri različnih učnih oblikah: frontalno, pri delu v skupinah, dvojicah ali individualno. Za nemoteno delo v skupinah in dvojicah je pomembno, da premišljeno razporedi učence/dijake v skupine oz. dvojice ter načrtuje sodelovalno

ZAVOD SV. FRANČIŠKA SALEŠKEGA
Gimnazija Želimlje

učenje. Lahko ga uporabi za diferenciacijo in/ali individualizacijo ter pri tem upošteva različne zmožnosti in potrebe učencev/dijakov. Z njegovo rabo se lahko popestrijo in obogatijo tudi dopolnilni in dodatni pouk slovenščine ter ure dodatne strokovne pomoči (npr. pri učenju slovenščine kot J2).

Spletišče *Franček* se lahko uporablja na učiteljevem računalniku/v matični učilnici, učenci/dijaki ga lahko spoznavajo v računalniški učilnici, lahko pa ga uporabljajo tudi na tablicah ali svojih mobilnih telefonih. Čeprav je uporaba slednjih v šoli večinoma prepovedana, je smiselno, da jo dovolimo v izobraževalne namene. Učitelj pa naj po šolskem zgledu spodbuja rabo spletišča tudi doma – ob upoštevanju, da vsi učenci/dijaki doma nimajo računalnika oz. možnosti dostopa do spleta.

3.1 Nekaj primerov rabe spletišča *Franček*

Sprva naj učitelj z brskanjem po spletišču učencem/dijakom pokaže proces, kako poiskati določen podatek, da bodo znali to narediti tudi sami. Če nas zanima npr. pomen besede, naj učitelj učencem/dijakom sproti kaže celoten postopek, kako priti do tega podatka na spletišču.

Nato naj učitelj učence/dijake spodbuja, da skupaj in samostojno preverjajo pomen neznane besede ali primerjajo pomen besede v »slovarčku« učbenika/berila z onim na spletišču. Naj tako sčasoma zanje postane samoumevno, da ob jezikovni zagati informacije iščejo po *Frančku*, dijaki tudi po drugih rubrikah spletišča *Fran* (slovarjih, pravopisu, svetovalnici itn.).

Učitelj lahko *Frančka* in naloge na njem uporabi tudi za pripravo na preverjanje in ocenjevanje znanja. Če npr. predvideva, da se bo skladno s temo v besedilih pojavljala neka beseda, npr. *otrok, mati, gospa*, ki jo pogosto nepravilno pregibamo, naj skupaj z učenci/dijaki v *Frančku* poiščejo pravilne oblike in jih poudarijo pred preverjanjem ali ocenjevanjem znanja.

Franček se lahko pri pouku uporablja tudi pri skupnih popravah testov in spisov (esejev), tako da učitelj učence/dijake spodbudi, naj v njem poiščejo pravilne oblike. Če več učencev/dijakov npr. nepravilno sklanja neki samostalnik, naj učitelj pravilne oblike predstavi s pomočjo spletišča (ne da bi jih povedal sam) oz. naj učence/dijake spodbudi, da samostojno poiščejo pravilne oblike na spletišču.

Če učenci/dijaki med poukom izgovarjajo besede neknjižno, lahko učitelj z učenci/dijaki spletišče *Franček* uporabi za to, da v rubriki *Kako izgovorim to besedo?* sproti preverjajo knjižni izgovor. Izgovarjavo določene besede naj ob posnetku ponovijo, ne samo poslušajo.

Spletišče se lahko izkoristi tudi pri dopolnilnem in dodatnem pouku, tako da učitelj oblikuje dejavnosti, pri katerih morajo učenci iskati po *Frančku* določene podatke, reševati naloge na njem itn.

Franček se lahko uporablja tudi pri podaljšanem bivanju, npr. kot pomoč pri domačih nalogah. Učitelj lahko spodbuja učence k uporabi tega spletišča tako, da pripravi razne igre, pri katerih ga je treba uporabiti. Če je v razredu na razpolago samo en računalnik,

lahko učitelj organizira dejavnost tako, da učenci izmenično prihajajo k računalniku. Na spletišču lahko npr. poiščejo določeno število besed na neko črko in iz njih sestavijo besedilo, npr. *Pes Pinko podnevi prepeva ...*

Franček se lahko uporablja tudi pri poučevanju učencev in dijakov, ki jim slovenščina ni prvi jezik, temveč drugi jezik/jezik okolja. Spletišče *Franček* lahko učitelj uporablja kot pomoč pri odpravljanju interferenc iz maternega jezika, pri učenju pregibnih besed, frazemov, pregovorov itn. Tako lahko npr. primerjajo pregovore z enakim/podobnim pomenom v obeh slovenščini in maternem jeziku učečega se.

Učitelj lahko organizira razredno in/ali šolsko tekmovanje o rabi spletišča tako, da pripravi razne naloge za iskanje raznih podatkov po *Frančku*. Zmaga tisti učenec oz. tista skupina, ki najhitreje ali najuspešneje najde iskane podatke.

3.2 Priporočila za uporabo šolskega slovarja in nalog na spletišču *Franček*

Na spletišču *Franček* je več vsebinskih enot, med njimi tudi **šolski slovar**. Gre za pomenskorazlagalni slovar, prilagojen jezikovno-spoznavnim zmožnostim osnovnošolskih učencev. Raba slovarja se najtesneje povezuje z razvijanjem poimenovalne zmožnosti. Ta pomembno vpliva na posameznikovo uspešnost na splošno. Bogat besedni zaklad učencu omogoča boljše razumevanje pri branju, posledično se novih stvari lažje uči, je uspešnejši v šoli, jezik ga vznemirja in zanima, zavedanje o besedah pa ga motivira pri učenju. Ker nimajo vsi učenci doma enakih spodbud, je vloga šole pri usvajanju in širjenju besedišča zelo pomembna. Navada, da uporabljamo slovar, se oblikuje zelo zgodaj, zato je treba že otroke v 1. VIO seznaniti s slovarjem in z njegovo zgradbo ter jih spodbujati k rabi tega priročnika. Najbolj sistematično in najučinkoviteje lahko to izvaja učitelj. Pri tem je pomembno, da je sam zgled učencem glede rabe slovarja, da se zaveda pomembnosti učinkovite rabe tega priročnika in da se o tem tudi izobražuje.

Pri rabi slovarja smo pozorni na dvoje: po eni strani učitelj učence navaja na rabo slovarja in jih k temu spodbuja, po drugi strani pa jih seznanja z zgradbo slovarja. Učinkovita raba slovarja namreč ni samoumevna niti enostavna; moramo se je naučiti in pri tem ima pomembno vlogo učitelj. Usvajanje naj bo postopno: najprej naj bo učitelj zgled, učenci naj ga opazujejo, nato naj ga posnemajo, nazadnje naj ob nalogah samostojno rabijo spletišče. Da lahko slovar učinkovito in samostojno uporabljamo, moramo dobro poznati njegovo zgradbo. Z njo se seznanjamo načrtno in naključno. Za rabo šolskega slovarja načrtno spoznavanje pomeni, da učenci spoznavajo zgradbo slovarja ob navodilih za rabo slovarja ali ob uvodu v slovar, z reševanjem e-nalog o zgradbi slovarja, ki so na spletišču, ali z reševanjem delovnih listov, ki jih pripravi učitelj. Naključno spoznavanje zgradbe slovarja pa pomeni, da ob konkretni rabi spoznamo pomen določenega simbola, vrste tiska, možnosti iskanja ... Smiselno je začeti z načrtnim spoznavanjem in ga dopolnjevati z naključnim. Pri načrtnem spoznavanju naj si učitelj prizadeva za to, da bodo učenci:

- vedeli, kaj je slovar;
- vedeli, čemu ga uporabljamo;
- vedeli, kdaj ga uporabljamo;
- poznali zgradbo slovarskega sestavka;
- poznali pomen simbolov in različne tipografije;
- znali iskati po slovarju.

ZAVOD SV. FRANČIŠKA SALEŠKEGA
Gimnazija Želimlje

Osnovno znanje, ki ga bodo pridobili z načrtnim spoznavanjem, bodo nato nadgrajevali in utrjevali z rabo slovarja. Ne glede na to, da naj bo v začetku poudarjeno načrtno spoznavanje, se moramo zavedati, da je najpomembnejša uporabna vloga slovarja, tj. raba slovarja za to, da z njim rešimo konkretno jezikovno težavo.

Slovar naj se uporablja neposredno, tj. ko učitelj namerno načrtuje rabo slovarja, in posredno, tj. ko učenci pri pouku naletijo na kakšno besedo, ki je ne poznajo, in lahko pomen te besede razložijo s pomočjo slovarja. Načrtno spoznavanje slovarja in njegova namerna raba se bosta udeleževala predvsem pri pouku slovenščine, posredna raba pa naj se spodbuja kadarkoli in pri vseh predmetih, še posebej zato, ker je v slovarju besedišče z vseh predmetnih področij.

Slovar se najpogosteje rabi za razvijanje **poimenovalne** zmožnosti, v okviru te predvsem za preverjanje pomena besed. Pomembno pa je zavedanje, da to ni edina možnost – pomen besed se lahko pri pouku razlaga na različne načine, npr. učenci razberejo pomen neznane besede iz sobesedila, pomen besede razloži tisti, ki jo pozna, pomen besede razloži učitelj ... Krepiti je treba zavedanje o rabi slovarja tudi pri tvorjenju besedil, ne le pri sprejemanju, tj. da lahko učenci uporabljajo slovar, ko pišejo (redkeje tudi, ko govorijo) razna besedila. Učenci lahko širijo svoj besedni zaklad tudi z raznimi nalogami o so-, proti-, nad-, podpomenkah, o iskanju ženskega para moškemu paru in obratno ...

Učenci lahko uporabljajo slovar tudi pri razvijanju **pravopisne** zmožnosti, predvsem tako, da v njem preverijo zapis besed. V zvezi z besedami nagajivkami, tj. besedami, za katere je znano, da učencem povzročajo težave pri zapisu (npr. besede s sklopom lj, nj, besede s polglasnikom ...), je na spletišču več nalog.

Z zvočnim posnetkom izgovora iztočnice v knjižnem zbornem jeziku slovar pomaga pri razvijanju **pravorečne** zmožnosti. Naloge, pri katerih učenec po slišanih dveh različicah izgovora izbere knjižno, bodo koristile predvsem tistim, ki v svojem narečju izgovarjajo določeno besedo drugače kot v knjižnem jeziku, in tistim, za katere je slovenščina bodisi tuji jezik bodisi jezik okolja. Kadar učitelj opazi, da učenci določeno besedo izgovarjajo drugače, kot je v knjižnem jeziku, ni treba, da jih sam popravi, ampak jih spodbudi, da naj sami preverijo izgovor v slovarju.

Ne nazadnje se slovar lahko uporablja tudi za razvijanje **slovnične** zmožnosti. Pri tem si lahko učenci pomagajo s podatki v slovarskem sestavku npr. o števnosti samostalnikov, o oblikah glagola v sedanjiku, pretekliku in prihodnjiku ... Predvsem pa je za razvijanje te zmožnosti na spletišču več nalog. Uporabno je tudi to, da se pri pregibnih besedah izpišejo vse oblike, pri tistih, pri katerih so pri sklanjanju ali spreganju posebnosti, pa je na te posebej opozorjeno. Poleg omenjenih nalog spletišče zajema tudi naloge, ki so primerne za učence prvega VIO.

Naloge, ki so na spletišču, so zaradi lažjega preverjanja pravilnosti rešitev objektivnega tipa. Večinoma so prve in druge zahtevnostne ravni. Namenjene so predvsem ponavljanju in utrjevanju znanja, lahko pa se uporabijo tudi kot motivacija. Obenem so naloge spodbuda učitelju, da pripravi še naloge zahtevnejše ravni. Pomembna vrednost nalog je tudi možnost takojšnje povratne informacije, čeprav ob otroku ni npr. učitelja, in delo v tempu, ki si ga sproti določa posameznik.

Naš VIZ si bo prizadeval, da bo uporabljal spletišče *Franček* neprekinjeno skozi celotno šolsko leto. Učenci in dijaki se bodo z njim naučili, kje in kako poiskati verodostojne jeziko(slo)vne informacije tudi pozneje, po zaključku šolanja.

Zavod sv. Frančiška Saleškega, OE Gimnazija Želimlje,

izjavlja,

da bo od šolskega leta 2021/2022 naprej vključeval zgoraj navedene prožne oblike učenja s pomočjo spletišča *Franček* v svoj pouk.

Predstavnika projekta na Gimnaziji Želimlje:

Ime in priimek: **Aleš VRBOVŠEK**

Podpis:

Ravnatelj Gimnazije Želimlje:

Ime in priimek: **Peter POLC**

Podpis:

Želimlje, 24. 9. 2021